

Redactiunea

se affia in

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.

Scrisorile nefrancate nu se primesc decât numai de la correspondenti regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se vor arde si numai la cerere espre sa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
 Pre trei lune 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune 5 „ „ „
 Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romanii'a:
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
 pentru fiesce-care publicatiune separata. In locul deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitamu la renoirea prenumeratiunei si rogamu totodata pre o. d. restantiari, se aiba bunetate a-si rafui socotelele, pentru a poté si noi impleni mai cu inlesnire detorintele nostre.

R e d.

B.-Pest'a, 19/31. Oct., 1874.

Camer'a deputatoru Ungariei, dusiedintiele de constituire, primi in d. a trei-a, comunicarea ministrului esied. Bittó, a supr'a ordinei lucrariu, insfrandu acelle proiecte de legi, caroru votare se considera ca intetia, intre cari fiesce, in prim'a linia int: proiectele de legi fin. pentru urrea d'ariloru. Dupa d'insulu ministr. fin. Col. Ghyczy face espunerea situatiunei financiari, motivandu urcarea ariloru prin necesitatea imperativa a ailibrarei bugetului. Fu ascultatu cu re attentiu, dar cu pucine semne de aprobatiune, ba la multe passuri de discursulu se manifestara semne de placere d'in partea oppositiunei, prem si evidente semne de indoela, andu Ghyczy afirmá, ca nu erá altu adilocu d'a poté restabil ecuilibrulu, ecátu numai prin urcarea d'ariloru si andu assecurá: ca deficitulu annulu 1875 nu va trece preste 15 millione, a speranti'a ce o esprese: ca deficitu are se incete preste doi anni, desptá surridere de perfecta incredulitate. andu Ghyczy, intr'altele disse „nu va erudite dissertatiuni financiari, ci si gat'a vi ceru“ desceptá ilaritate generale, surridendu insu-si. Nu este inse eru de risu, ci preaseriosu ceea ce e ministrulu de finacie, ca-ci cu e staruintiele salle de a reduce erogamile n'a potutu se reessa, decátu intr' a mesura forte neinsemnata, facia cu mens'a lipsa, care pretindeá infrenare abnegatiune d'in partea guvernului, a nu apellu numai la abnegatiunea si patriotismulu tierrei. A urcá darile este odulu cellu mai simplu si cellu mai eru, care nu cere multa batere de capu, a ceea ce este greu si va causá mai rdu multa batere de capu este nest'a urmare a urcarii d'ariloru sub a coru sarcina voru succumbe locuitorii erei, cari neci pana acum n'au potutu punde la timpu darile si restantiele u agramaditu intr'o mesura infioras. D. Ghyczy, in proiectele salle, vede si modalitatea essecutarii dariu si intru acest'a dsa vre a se puce de tota rigorea, ca omenii se invetie patriotismu spre a-si refui essactu darile, fin ca nu atátu neaverea ci lips'a de patriotismu este caus'a restantiatoru. Pote d. Ghyczy are dreptate incátu va si si alessu cu privire la boieri, cari desescu summe fabulose si sunt cei mai rei plata, inse despre bietii tierrani, pre anni cei improductivi si lips'a calului i-au addussu la sapa de lemn, se pote afirmá, ca ar' avé de unde platesca, deca nu li-ar lipsi bunati'a seau patriotismulu, ca-ci de ar' de unde bietii omeni, ar' platí ei scurosos si n'ar lassá ca se li-se prete starioc'a, vendendu-li-se cu licitune vacca cu lapte si celle mai neavere d'in casa spre sustienerea famii. — Vom vedé ce va face majorita camera candu legile aceste se voru mente un'a câte un'a; cea mai mare te, seau pote chiaru tote, se voru

votá, acceptamu inse cu totu dreptulu ca aceea-si majoritate se aiba bunulu sentiu d'a silf pre ddi ministri, fia care in resortulu seu la tote economfele posibles ca se nu fia scumpi la territiele guvernului si atátu de eftini la farin'a tierranulu, ca-ci cu rigorea in essecutarea d'ariloru tierr'a tota are se ajunga proprietate a Judaniloru.

Osebitele comissiuni si sectiunile camerei se constituira eri si alalta eri, alegandu-si presiedintii si notarii. Sectiunile si comissiunea financiara s'au si appucatu de lucru. Trei legi votate de camer'a deputatoru si renapoiate de la camer'a boieriloru, cu modificatiunile acestei-a, a nume: legea electorala, cea notariale si cea de incompatibilitate au fostu desbatute de nou si cu acesta occasiune majoritatea sectiuniloru (6. d'in 9.) zu respinsu tote acelle modificatiuni, cari tindeau a scurtá dreptulu elect. si dreptulu de limba, chiaru si in acea mica mesura, in care se votasse de camer'a deputatoru. Mai multe modificatiuni stilari si pucinu essentialé au fostu inse primite spre a se arretá cellu pucinu ore-care deferentia si cãtra acestu factoru ruginitu allu legislatiunei. — In sect. II. uniculu deputatu rom. d'in acest'a, combatendu pre dep. Cseh (fratele lui Cernatoni) si Remete Géza, amendoi d'in oppositiune, cari sustieneau cu mai multa ardore decátu capacitate, modificatiunile restrictive alle camerei boieresci, au fostu secundatu cu zelu si cu tari'a argumintelu de dep. Csemeghi si Schmausz, a caroru concursu contribui multa la respingerea modificatiuniloru boieresci relativu la censulu elect. d'in Ardealu si la dreptulu de limba in leg. notar. — Intorcerea lui Saulu-Schmausz merita attentiu, cu atátu mai vertosu, ca-ci d'insulu fusesse unulu d'intre cei mai aprigi adversari ai nationalitatiloru, precandu se desbatusse in camera acelle legi. — Lui si celloru de una panura cu d'insulu, dep. Aless. Romanu li imputasse chauvinismulu, si lectiunea adusse fructele salle.

D'uariulu „Pesther Lloyd“ combatte assertiunea d'uariulu „Noua Pressa lib.“ ca Francia inca s'ar fi allaturatu celloru trei poteri: Austro-Ungari'a, Germani'a si Russi'a, cari sustienu facia cu pretensiunile Turciei, dreptulu Romaniei d'a inchiaia tractate comerciali. Pana acum d'uariulu „de Nord“ si insa-si „Aginti'a „Havas-Reuter“ cari ambele amintisse despre negociatiunile cu Port'a a susnumiteloru poteri, nu graiescu nemica de Francia, prin urmare acesta potere, alta data amica Romaniei, nu s'au allaturatu la nota identica ce in 22. I. c. celle trei poteri adresara Portei, formulandu de nou pretensiunea loru d'a poté inchiaia conventiuni comerciale de a dreptulu cu Romanii'a. Speramu ca Francia nu va persiste in negatiunea acestui dreptu Romaniei si nu va luá rolulu Angliei, totu deaun'a si in tote infensa Romaniei, ci va intrá in callea politicee salle traditionale.

Vienn'a 29/10 1874.

Poporulu romanu dice forte bine „totu suisiulu are coborisu.“ Tota lumea scié, la ce naltime olimpica se sut contele acum principe, de Bismark. Fatalulu bellu de la an. 1866. deca si-in-

cliná flamar'a triumfatoria spre Austria, lumea nu aveá se porte atáte grigi; ecuilibrulu Europeanu nu s'ar fi turburatu de locu si poporele ar' passi asta-di mai secure spre tient'a prefapta genului umanu. Dar' ni-adducemu aminte, ca e lege a naturei ca ceea ce odata s'a turburatu, trebuie éra-si restauratu; Europ'a nu pote suferi una atare anomalia; si cumu-ca or'a unei astu-felu de restaurári se apropia, ni-arreta presemnele. Bismark cellu neinvinsu si dedatu a se totu inaltia, a patitu-o in annulu acestu-a. Abiá se restaurasse ce-va in sanetatea-i atacata prin parlamentulu din Berlinu si eccal unu strengariu indreptá asupra-i pistolulu. Prin casulu acestu-a fatalu i-se deschidu ochii principelui, vede dusimani cei fora numeru si una crucisiare a planuriloru salle. Dar Joe prussaculu nu despreza, prepara fulgere terribile si cellu maicumplitu lu-indrepta asup'a contelui Garry Arnim — dupa cumu si-aducu aminte on. lectori. Ce s'a alessu inse din acest'a? La celle comunicate in nrii trecuti amintimu aici ca incusitiunea s'a continuatu si prin ambassat'a de la Paris, dar fora ver unu resultatu favoritoriu pentru Bismark. Dupa tote acestea, si numai dupa ce contele Arnim deveni greu morbosu, numai in casulu acestu a se decisera poternicia a dá libertate acellui-a carele iubesc Germania si interessele ei mai multu decátu Bismark, dar' si acum libertatea i se vendú scumpu leu cautiu de 100 mfi de taleri. In 28 Oct. dupa 12 ore fu dimissu d'in prinsore contele Arnim. Femea si cumnatu-seu de Prillwitz lu-inocira de la prinsore pana la hotelulu Arnim, unde lu-acceptau cei alalti membri ai familiei. Contele salutá cu capulu superbu pre rude si pre amici, dupa cumu salutá unu barbatu, carele nu se suppone irritatiuniloru. Tractarea cea ticalosa si atacurile celle nederepte i-au albitu de totu barb'a, dar' e sperantia ca sanetatea-i atacata in curendu se vá restaurá. Cine va castigá procesulu? se pote prevedé; atát'a inse se pote totu-si templá ca justiti'a Bismarkiana se condanne pre Arnimu, dar' opiniunea publica va fi totu pentru densulu si cellu atotu-potente va trebui pre incetulu se se dee diosu de pre culmea, carea o ocupa asta-di.

Independinti'a Romanici.

De candu se affia in capulu affaciloru esterne alle Romaniei intelligente ministru D. Vasiliu Boerescu, — a carui rara abilitate si finu tactu in gestiunea agendelu salle, neci adversarii sei personali nu i-o potu contestá, — tota d'uaristic'a Europeana si principalele d'uarie Americane se occupa mereu si seriusu despre independinti'a Romaniei, recunoscandu-i-se dreptulu de a-si regulá ea liberu si fara ingerinti'a Turciei tote affacurile salle interne si esterne. Mai de currendu d'uariulu francesu „Le Constitutionel“ intr'unu articlu memorabile prin arguminte de celle mai valide arreta pana la evidentia dreptulu Romaniei d'a inchiaia tractate comerciale respingandu tote pretensiunile de ingerintia alle Turciei. Reproducemu acestu art. dupa d'uariulu rom. „Press'a“ d'in Bucour.

„Se spune, de cãtu-va timpu, ca Romanii'a voiesce a se declará tierra in-

dependentã, sfaremandu legaturele cari o unescu cu Turci'a. Ce-va mai multu, din reporturile de cordialitate ce essistu intre poporulu romanu si cellu serbu, din relatiunile de buna vecinetate pre cari principii celloru doue tierre le-au stabilitu intre ei, s'a voitu a se conchide ca Romanii'a si Serbi'a a inchiaiatu alliantia offensiva, cu intentiunea de a pune focu Orientulu si a moscenti elle pre „omulu bolnavu.“

„Am espusu in mai multe ronduri, in acestu d'uaru, evenimentele si situatiunea tierreloru dnnarene, si daca lectorulu voiesce a-si adduce aminte de ceea ce am d'issu in asta privinti'a, ni va fi lesne a demonstrá ca sgomotele mentionate mai susu sunt cu totulu neintemeiate. Si mai antáiu ce interessu practic ar avé Romanii'a ca se turbure pacea lunei si se se separe cu violentia de Turci'a. In momentul de facia ea este o tierra independentã, cu cea mai mare parte din atributele suveranitãtii. Nu prea vedemu ce ar avé de castigatu dintr'o ruptura cu Turci'a. Fara iudoiela in mai multe ronduri Turci'a réu consiliata, in locu de a recautá amicitia poporulu romanu, a creditu de datorria se se oppuna desvoltãrii si reformeloru salle. Déra Romanii totu deaun'a au avutu speranti'a de a asteptá si de asperá; in celle mai relle díle din istori'a lor, ei n'au perdutu confidenti'a in ei insi-si si in justiti'a lunei civilisate. Gratiã acestei bune atitudini, neintielegerile cu Port'a au fostu aplanate fara a se attinge pacea lunei si totu deaun'a in favorea drepturiloru loru legitime.

Ecca asta-di unu nou punctu negru, cum se dice, par' ca appare la orizontulu politicu allu celloru doue State. Toti cei cari au urmatu cestiuile de política generala cunoscu celle patru capitulatiuni inchiaiate odinora intre suveranii moldo-valachi si sultani. Aceste capitulatiuni proclama pre Romanii'a si Moldov'a ca State independente, elle li recunosc unu territoriu cu totulu deosebitu de imperiulu otomanu, li garantéza autonomia absoluta, adeca dreptulu de a-si da tote legile de dreptu privatu si publicu; elle li assigura dreptulu de a alege, dupe cum intielegu ei, pre principii loru domnitori, pre cari sultanii sunt tñuti a-i recunosce fara oppositiune; elle li mai assigura inca dreptulu de a inchiaia tractate, precum si dreptulu de pace si de resbelu si fara se aiba a da séma Sublimei-Porti de acete lor, elle li garanteza, intr'unu cuventu, tote drepturile de suveranitate interiora si esteriora.

„Aceste conventiuni sinallagmatice demonstra pana la evidentia complet'a suveranitate a principatoru, probandu totu-d'odata — cum forte bine dice memoriulu Adunarii Romaniei d'in 1857 — ca principatele n'au tractatu cu Port'a si n'au cerutu protectiunea ei de cãtu pentru a garantá mai bine suveranitatea lor. Resulta forte naturalu din acest'a, ca relatiunile Romaniei nu pot fi regulate de cãtu prin conventiuni directe cu cellelalte State. Ne potemu déra intrebá asta-di, pentru ce Turci'a s'ar formalisá candu Romanii revindica dreptulu d'a regulá in libertate reporturile loru comerciali prin conventiuni cu Statele vecine. „Cine useza de dreptulu seu, nu vétema pre nimeni“ este unu principiu de dreptu internatuionalu ca si de dreptu privatu.

Port'a, e adeveratu, oppune guver-

nului d'in Buccuresci propriile salle tractate de commerciu in cari se affla claus'a că aceste tractate voru fi aplicabile si Principatelor. Dera acesta trassatura de condeiu a cancellariei otomane e de ajunsu ore ca se annuleze unu dreptu vechiu si formalu, inscrissu in tote capitulatiunile turco-romane, recunoscutu si proclamatu in mai multe ronduri de sultani, totu dea-un'a respectatu de Europa, cu care Romanii au inchiaiatu numeroase tractate si conventiuni? Assemene doctrina ar fi contraria credintiei ingagiam nteloru internatiionali. Vediendu inse că argumentu nu este cătu-si de pucinu favorabilu pretențiuniloru salle, Port'a a cercatu să puna in indoela chiaru autenticitatea capitulatiuniloru romane; sistemu speciosu, daca ar fi astu-felu. Validitatea capitulatiuniloru interessa pre sublim'a Porta nu mai pucinu cătu si pre Romani, *că-ci elle constitue singurulu titlu allu Turciei* in ceea ce privește plat'a tributului, pre cătu timpu pentru Romani elle nu sunt singurulu titlu ce potu invocă in spriginulu drepturiloru loru de suveranitate. E de ajunsu a studiă istoria secleloru trecute spre a demonstră că nici odata Turcii n'au cuceritu cu armele Principatele dunarene.

Pre langa acestea, nici nu e de trebuintia a ne urcă asiă susu in istoria spre a probă validitatea capitulatiuniloru. Elle au fostu citate de in sa-si Port'a in tractatulu de la Adrianopole. Testulu loru e inscrissu si in mai multe hati-sierifuri. Mai multu inca, in tractatele salle cu Russi'a, *Turcia recunoscce independintia terrioriului romanu, declarat cu totulu deosebitu terrioriulu turcu*. Acellua-si faptu e recunoscutu de Port'a la conferintiele din Paris, candu cere: *ca dell'a Dunării să se anesese la terrioriulu imperiului, era nu la allu Moldovei*; in fine, in circularea sa din Juliu an. 1856, Port'a dice *că Europ'a n'a recunoscutu pan'atunci Principatele ca parte integranta din imperiulu otomanu*.

Catu despre dreptulu specialu allu Romaniei de a regulă in libertate relatiunile salle commerciale cu celelalte State, ea l'a essercitatu totu dea-un'a. Ea a inchiaiatu mai multe tractate politice si de commerciu cu Chanii Tatariloru, cu principii Ardealului, cu regii Ungariei, cu regii Poloniei si imperatii Germaniei, si, in timpii moderni, cu mai multe din puterile garante. Ea a inchiaiatu cu Engliter'a, in 1588, unu tractatu de commerciu; cu Russi'a, tractate de alianti'a in 1710 si 1711; cu Austri'a mai multe conventiuni, din cari celle mai importante suntu: conventiunea de

estradițiune din 1843, (conv. postale si telegraf. in 1868/9) si aceea pentru junctiunea drumurilor de ferru din 1874. Si, in tote aceste casuri, Port'a nu numai că n'a reclamatu contr'a acestoru acte de adeverata suveranitate, dera vedemu că in 1588 in sa-si Port'a recommenda pre ambassadorulu reginei Elisabet'a a Angliterrei suveranului Moldovei. Să amintimu, cu acesta ocasiune, ca in textulu originalu allu tractatului turco-russu de la Cuciu-Cainargi, d'in 1774, suveranii Moldovei si Munteniei suntu numiti: *sovranii de due Principati*. Să adaugemu in fine, că in negociarile pentru pacea de la Carlovitiu, in 1699, Sublim'a Port'a a recunoscutu deplin'a îndependintia a Principatelor. Că-ci, la essigentiele partiloru contractante, Austri'a si Poloni'a, dintre cari cea d'antăia cerea intinderea terrioriului său pana la Dunare, pre candu cea d'a dou'a cerea Moldov'a. Port'a respunse *„că ea nu potea să instrai- neze nimica din aceste terriorie, cari nu fusese cucerite cu sabi'a, si cari, prin urmare, erau libere.“* De atunci Austri'a a recunoscutu si ea acesta condițiune a Principatelor, pre candu se negociă pentru pacea de la Passarovitiu (1718) si candu ea repetă cererea de cessiune a Moldovei si Munteniei, motivandu-o pre acest'a că Port'a otomana nu eră „de cătu protectorea era nu suveran'a acestoru doue Principate.“

Astu-felu findu situatiunea, in ceea ce privește tractatele de commerciu, se pote speră, că marile puteri, cari au garantatu autonomi'a Romaniei, voru binevoit să sprigine drepturile salle pre langa cabinetulu din Constantinopole si că acestu-a petruindu-se de legitimitatea reclamatiuniloru romane, in celle din urma nu se va mai oppune ca Romanii, să reguleze directu cu cine suntu in dreptu interesele loru commerciale.

Pre d'alta parte, conduit'a guvernului din Buccuresci, in ceea ce privește fidelitatea sa pentru capitulatiunile cari léga pre Romani'a de Sublim'a-Porta, este cu totulu correcta si leale. Din câte aflărăm, resulta, că nimeni nu se cugeta in Principate a turburá linisea Orientului nici ordinea de lucruri stabilita, bine intiellesu că, din parte-le, omeni de Statu de la Constantinopole, trebuie să recunoscce in fine, că Romani'a e tierra independinte si autonoma, avendu dreptulu d'a se administră cumu intiellege ea si de a regulă in libertate affacerile cari o privescu.“

FOISIOR'A.

Urano.

In departare de doua ori mai mare că a lui Saturnu de la soare, aflăm că unu altu corp rotosce in giurulu sorelui, planetulu „Urano.“ Ellu fu afflătu mai antaniu de betranulu Herschel pre la an. 1781. Departarea media de la soare contine 402 milioane de miluri, care spatiu l'ar percurge sunetulu in 275 anni, era lumin'a in 2 ore si 41 minute.

Urano desemna in giurulu sorelui una ellipsa, carea e forte aproape de cercu; spre a o percurge are lipsa de 84 anni. Candu se affla in perihelii si aphelu e departatu de soare 378 resp. 425 milioane de miluri. Departarea media de la pamentu contine 397 milioane de miluri, si se pote vedé chiaru si cu ochii liberi. Diametrulu său adeveratu contine 8200 miluri, asiă dara suprefaci'a pre de 21 ori, era volumulu pre de 99 ori mai mare, ca pamentului. Mass'a, e de 17 ori mai mare, prin urmare dessimea de 6 ori mai mica de cătu a pamentului. Callea in giurulu sorelui si-o percurge cu o eeleritate de unu milu pre secunda, cam de patru ori mai incetu de cătu pamentulu. De pre Uranu se vede soarele de 360 ori mai

micu in suprefacia de cătu de pre pamentu, asiă dara si suprefaci'a lui va fi de 360 ori mai pucinu luminata de cătu a pamentului.

De ora-ce Uranu e atātu de departatu, scimu despre suprefaci'a sa numai atāt'a, că ea e unu discu preste totu loculu in una forma de luminatu. Altu ce-va nu s'a potutu observă pana acumu, prin urmare nu scimu nece timpulu de rotatiune in giurulu ossiei salle. Atāt'a inse potemu affirmă că si ellu rotosce, si inca forte rapede, că-ce betranulu Herschel a observatu la doua puncte oppuse — firesce că la poli — una turtitura insemnata.

Inclinarea eclipticeii la Uranu contine 90° adeca că la pamentu aceea contine numai 23° 28'. Considerandu că inclinarea acest'a reguleza anotimpurile, ni-potemu face idea despre durat'a loru pre Uranu. Pre intrega suprefaci'a sa stă soarele in decursulu annului de doua ori in zenitu. La inceputulu primaverei si allu tomnei va culmină cu ecuatorulu, era de la poli se va vedé numai in orizonte, candu apoi diu'a e egala cu noptea pre intrega suprefaci'a. In data dupa aceea diu'a si noptea voru differi, si la inceputulu verei seau allu ernei soarele va stă in zenitulu polului nordicu, resp. sudicu, si locitorii de prelanga poli voru avé 42 anni de ai nostri continuu diu'a, resp.

Camer'a deputatoru Ungariei.

Siedinti'a I. de la 24 Octobru 1874.

Presied.; Bela Perczel, secretari: Szeniczey si Huszár.

Ministri presenti: Bittó, Ghiczzy, Szapáry, Wenkheim, Zichy, Szende, Trefort, Pauler, Bartal.

Seor. Szeniczey citește nunciulu regoscu pentru deschiderea sesiunei actuale.

Dupa acest'a Presiedintele saluta pre deputati prin unu discursu, in care desfasura totu odata agendele, cu cari trebuie să se ocupe Camer'a in deeursulu acestei sessiuni.

Ne mai fiindu apoi nemica la ordinea diliei, siedinti'a se redica la 11 ore si 1/2.

Siedinti'a II. de la 26 Octobru 1874.

Pres. Bella Partielu deschide sied. la 10 ore.

Notari: Szeniczey si Alg. Beóthy.

Ministri presenti: Bittó, Ghiczzy, Szapáry, Pauler, Szende, Trefort si Zichy.

La ordinea diliei findu constituirea camerei se purcede la alegerea vice-presiedintiloru. Resultatulu voturilor e: d'in 162 votanti Iosifu Bánó, deakistu, fostu vicepres. 102 voturi, br. Lud. Simonyi oppos. centrulu stangei, 45 v. Lud. Mociari, stang'a estr. 8 v. C. Torma 2 v. Al. Mednyanszky, 2 v. Dan. Irányi 1 v. si 2 siedule albe, prin urmare pres. enuncia că Ios. Bánó e alessu v.-pres. I. — Se voteza pentru v.-pres. allu doile, resultatulu e: Carlu Torm'a 90 v., Vas. Tisza 45 v. Ales. Mednyanszky 10 v. si 5 siedule albe, prin urmare Carlu Torm'a e alessu vice-pres. II.

Pentru notari si questorulu camerei s'a votatu de odata, resultatulu scrutiniului este, că si la acesta votare se realesera cei d'in sess. annului tr. adeca notari: Algernon Beóthy, Colom. Széll, Edm. Szeniczey, Carlu Tomboru (croatu), Frid. Wächter (sassu), Petru Mihali (rom.), Em. Huszár. Au mai capetatu si Etele Matolay (pre care oppos. voiă să-lu substitue in loculu lui Szeniczey) 77 voturi. — Questorulu Lad. Kovách au fostu realessu cu 106 v. — Candidatulu oppositiunei Nicolau Iancovicu capetă 60 v.

Vicepres. Bánó multiami in numele functionariloru realessi pentru increderea ce li-s'au datu.

Pres. Perczel declara camerei de constituita, apoi presenta petitiunile intrate in timpulu ferieloru, anume: comit. Gömör pentru scutirea candidatiloru de professura de la servitiulu milit. — Heves si Solnocu-ester. representatiuni pentru imprumutulu d'in caus'a lipsei. Urbea Oradea-M. pentru desfiintarea cameraloru commerc. C. Zarándului in caus'a autonomiei municipale. — Distr. Haiduciloru ptru regularea incortelarei militariloru. — Urbea Satumare cere ca

se se stramute acolo officulu comitatului acellu-a-si nume, assemene Heves si Solnocu-est. ca off. comitatului să remane pre viitoriu in Agria; — Zemplinulu cere ca se se sisteze diurnele inspectoriloru Treiscaune ptru modificatiunea art. de la 42 d'in 1870 si art. 18 d'in 1871. — Urbe Casiovi'a sustiene adres'a urbei Bartfeld contra incorporarii liberelor cetati reg. Mai departe urmatorele representatiuni: multe comitate ceru a se introduce obligatori'a assecuratiune in cont'a focului, assemene mai multe comitate ptru subterea diurnelor de a. deputatii absofora concediu, — mai multe comitate, in cari si Zarándulu, ptru modificarea §-lui art. de lege 40 d'in 1868. si a §-lui 148 Zarándulu si mai multe comitate ptru flintiarea institutiunii inspectoriloru scolecerea affaceriloru scolari in competemunicipieloru. — Urbea Poseniu ptru inturarea modificatiuniloru facute de camboieriloru in proiectulu de lege relativu notariatele publ. — Urbea Seghedinn ptru arondarea comitatului Ciongradu cu redinti'a in Seghedinu. — Tote petit. ac se voru transpune la comiss. de petitiuicare se va alege. — Presied. face in cuv. caldurore panegiriculu repausatului dep. Beniczky, carele le ta 1848. fiindu in sessiunile membru allu camerei, prin nollu si purulu seu caracteru meritasse m'a generale si propune ca condolenti'a merei să se treca la protocollu. (Aprob. unanima.)

Camer'a purcede la impartirea membroru sei in sectiuni. Se numera 443 d'in care in I. II si III sect. câte 46, in IV—IX. câte 45. Resultatulu sortirei este:

In Sectiunea I. Stef. Kazinczy, Lad. Tisza, Max Falk, Lad. Kovách, Gab. rady, br. Ios. Vécsey, Nic. Kiss, Ge. Kondoros, Lad. Korizmic, Em. Fest, Pa. Festetic, Ios. Kajuch, Ern. Simonyi, I. Tóth, Frid. Ördögh, Frid. Harkányi, De. Majtényi, br. Gabr. Kemény, Ales. Muzar. Lud. Kármán, Paulu Kálnoky, Alessiu K. bos, Stef. Majoros, Mich. Horváth, G. K. St. Keresztesi, cont. Gvido Karácsonyi, Al. Horváth, Adal. Simonciou, Lad. Makr. Col. Máriássy, Alb. Saxenheim, Adalb. M. riássy, Jul. Halassy, Edm. Kállay, Fr. Haller, Vasiliu Iurca, Adolfu Csányzsky, Ios. Zaitway, Ant. Boeriu, An. Mariássy, Ioan. Radocza, Alb. Gidof. Ios. Schuller, Aug. Tarnoczy, Urbanu S. Jul. Ragályi. — Dintre Croati.: Ios. Iuviciu, Ant. Labor, Mat. Mrazovicu, Miscatovicu.

In Sect. II. Ioan. Maticiu, Iul. Schw. c. Bella Liptay, Fr. Deák, Mich. K. Ed. Zsedényi, Mich. Zmeskal, Mauru W. mann, c. Sam. Vass, Aless. Romanu. Lad. Hunyady, Mich. Hunkár, b. Ios. I.

nopte. Dupa cumu vedemu, temperatur'a, vegetatiunea si lumin'a nu aterna de la departarea seau apropiarea cutărui tienutu de ecuatoru, ci numai deca cutare parte are primavera, vera, tomna ori ierna. Ce natura voru fi avendu locutorii lui Uranu, unde soarele appare de 360 ori mai micu, unde chiaru la amédia-di e intunerecu si unde frigulu ajunge la unu gradu, carele ar' nemici cu totulu organismulu pamentului, assemenea cumu si-petrecu ei noptile celle de 42 anni, lassăm să si-le imagineze onor. lectori.

Mai susu amu amintitu, cine a descoperitu pre Uranu. Bode inse a afflatu, că Flamsteed inca l'a veditu pre la 1610 si Mayer pre la 1756, dar' ambii lu-tienura de stea fipta, că-ce nu potura observă nece una scaimbare in pusetiunea lui. Nu ne indoimu, că si mai inainte va fi fostu veditu dar' cumcă e planetu, carele se misca in giurulu sorelui, ni-a spus Herschel.

Neptunu.

De candu assiste pamentulu in form'a sa moderna, tote poporale s'au interessatu mai multu seau mai pucinu de astronomia; dupa puteri si impregiurari tote essaminara si studiara bolt'a cereasca. Sece trecussera de candu planetulu Saturnu formă confinie

sistemulu nostru solaru, si nimene nu getă că acellea se estindu multu mai departe. Celebrulu Galilei are meritulu d'a fi descoperitu astronomiei unu campu mai vastu; inventatiunea sa epochala: telescopulu, s'a perfectat natu totu mai tare si cu ajutorulu acestu — dupa cumu veduramu — Herschel pre la an. 1781 ni-arreta inca o data asiă parte de la soare pre Uranu. Dupa cumu recunoscutu ori-si-care corpulu are sine in parte de a atrage pre celle alalte. Avendu-o in vedere astronomii, candu calculatu callea lui Uranu in giurulu sorelui, aflara că in callea acest'a se intunise abateri, a căroru cauza nu o potenece de cătu reduce la atractiunea planetoru amintiti; le plesni inse prin minte, deca de ce alalti planeti totulu s'a pot esplică, atunci si abaterile observate in callea lui Uranu inca trebuie să se esplică din fericire presupusera, că pote din parte de Uranu se vá mai afflă unu corpulu planetu, carele prin atractiunea miasalle conturba pre Uranu in callea sa.

Dupa cumu se scie, din toti matematicieloru matematic'a ajunse culmea, mai inalta. Mai la tote poporale afflă câte unu spiritulu mare, câte unu geniu, carui nume e scrissu cu litere neperite in istori'a literaturii matematice; asiă flamu la Italiani pre Galilei, la Anglii

Nicol. Maximoviciu, Fr. Pulszky, Ales, vniczky, Aug. Vizsoly, Fr. Domahidy, Királyi, Fel. Luxiciu, Ion. Kiss, Eug. Amersberg, Lud. Kiss, Lud. Ibrányi, Csemeghy, Carlu Cseh, Carlu Fabri, Stef. Eder, Ad. Érkövy, Bela Lucaciu, Kassay, Em. Huszár. Géza Remete, Ciavolschi, Carlu Vargha, Carlu Rad, St. Domahidy, Frid. Eitel, Dion. zzy, Paulu Ordodi, Andr. Schmauez, Duloviciu, Mat. Onossy, c. Ferd. Nemes, Eöry, Ervinu Vladariu, — d'in croati u Tomboru, Lad. Modich, Leop. Schram Stecoviciu.

In Sect. III.: Carolu Kerkápolyi, Em. gici, Ales. Csanády, Lud. Mády, Frid. azer, Varnava Voinici, J. Galgóczy, Szombathelyi, Ales. Kiszelyi, Georgiu y, Petru Nemesiu, Aug. Nagy, Ant. gách conte, Blasiu Orbanu, Sig. Milko Aug. Decani, Ales. Máday, Vinc. gdanu, Lud. Deáky, Gavr. Ugron, Teleky, J. Lónyai, St. Ócsaky, Paulu atagh, Joach. Muresianu, Jos. Bar, Ant. Becze, Col. Ghyczy, G. Lejthé, Juliu Oláh, Juliu conte de Károlyi, deu Prilesky, S. Dörr, bar. D. Prónay, Szmrecsányi, J. Földváry, L. Beóthy, Mangesius, Lad. Brezovay, Adalbert onu Wodianer, J. Hajós, Mauru Brenberg, Ernestu Urbanovszky, Teod. Man, Franciscu Duca, Juliu Bagályi. Dintre ati: Petru Horváth, Dragutinu Mihailo, Marianu Derencinu, Juliu Urbancici.

In Sect. IV: Mihaiu Kemény, Aug. hlich, Lud. Urváry, Árpád Kendeffy, br. Perényi, conte Juliu Csáky, Acatiu thy, br. Paulu Sennyey, Aug. Pulszky, te B. Lónyai, Max. Úrményi, St. Patay, Horváth, Albert Benedikty, Lad. Hor, conte Em. Péchy, Acatiu Barscay, B. Stanescu, conte Jos. Zichy, P. raiu Cosma, Juliu Boniczky, Ferd. er, Col. Zámony, Atila Matolay, Ales. r meny, Bela Lukácsy, Georgiu Bartal, s. Marx, Col. Radó, Georgiu Popu, M. í, Frid. Wächter, J. Paczoiay, Juliu utz, Col. Simonfy, Lud. Sréter, Car. Zeyk, st. Zichy, Benedictu Sluha, Jos. Slávy, o. Pál, Balinte Tóth, Bela Goda, Stei, rove, Bal. Solymossy. Dintre croati: c. dolfu Erdödy, B. Kraljevici, Joanu Ro, M. Horváth.

In Sect. V. Algernon Beóthy, Lud. rnatoni, Ant. Mocioni, Jos. Szomjas, d. Cséry, Paulu Somssich, Stef. Telesky, ma Siscovici, Stef. Nedeczky, Gavr. Ke, vich, Petru Matuska, Vilh. Löw, Ernest íkici, conte Eduard Károlyi, And. Gáspár. ef. Csiky, Ant. Dobay, Car. Harkányi, a Madarász, Milanu Diemitrievici, Car. loviciu, And. Tavaszy, J. Vályi, Adolfu váld, Aless. Eruszt, Col. Kardos, Em. íbó, Car. Ötvös, Georg. Molnár, Jacobu nicher, Lud. Simonyi, Franc. Huchárd.

Mich. Földváry, Paulu Molnár, c. Gedeonu Ráday, Rudolflu Beliczey, Stefanu Bittó, A. Molnár Mich. Tormássy, Ant. Szabadhegyi Col. Bittó, Juliu Toszt, Aless. Csiky. Dintre croati: J. Zsivkovic, Mauru Prooz, Gavr. Kiss, Ign. Brlici.

In Sect. VI: Alessiu Popescu, Stef. Molnár, Lud. Dobsa, Col. Tisza, Jos. Pólya, Jul. Steiger, Lud. Lészay, Lud. Tisza, Aug. Baranyi, Stef. Ragályi, Bela Wodianer, Ant. Csengery, Teod. Halkevits, Aloisiu Degré, c. Franc. Berényi, conte Lud. De genfeld, Andreiu Taray, Ant. Molnár, Toma Péchy, Petru Mihali, Josifu Vidliczkay Aless. Bujanóvici, conte Teod. Csáky, Bal. Császár, Lud. Mocsáry, Stef. Pissuth, br. Stef. Kemény, Mich. Besanu, J. Popovici-Dessanu, Jos. Jeney, Lad. Szőgyényi, br. Gavr. Kemény, Ales. Bogyó, Eduard Lehoczky, Mihaiu Bartha, Varnava Dálnoky, Toma Vécsey, Georg. Joa novici, Mauru Jókay, con. Em. Zichy, Ernest Daniel, conte G. Bánfy, Col. Tóth, Albert Czobel, Vinc. Brogyanyi. Dintre croati: Jos. Muzler, Franc. Quirinu, con. P. Pejacevici.

In Sect. VII. Car. Madas, Aless. Buda, Bela Tarnóczy, Lud. Balló, Lud. Papp, Aless. Buday, Dan. Irányi, Paulu Major, Car. Késmárky, Col. Boros, Vict. Ottlik, Eug. Popovici, Car. Bobory, Bela Dániel, Car. Decani, Sig. Borlea, Lud. Takács, Jos. Gell, Franc. Bakcsi, Jos. De dinsky, Juliu Petricu, Acatiu Petrovay Juliu Gullner, Ignatiu Hajdu, Ed. Kubinyi, Vict. Lukó, Jul. Bömchez, Franc. Eder, Balint Májtényi, J. Balogh, J. Vajda, L. Kvassey, Ales. Mednyánszky, Jos. Lónyay, Dem. Bonciu, Sig. Bohusiu, Árpád Kubinyi, Franz. Házmán, Vict. Istóczy, Sig. Ivánka, Jos. Boltizar, Ber. Szitányi, conte Em. Zichy, br. Ant. Baldácsy, Ern. Hedry. Dintre croati: br. Aug. Brandau, Ivan Broncina, Ant. Iakici.

In sect. VIII: Stef. Hegedüs, Em. Hodossy, conte Arthur Berthold, Em. Ivanka Paulu Businkai, Paulu Hoffmann, Ales. Gu body, Greg. Petrubanu, Dem Horváth, Teod. Pauler, bar. Frid. Podmaniczky conte Sig. Bathanyai, Alb. Németh, Iul. Farkas, Sam. Várró, Lazar Costici, Balt. Horváth, Petru Cornovici, Iul. Horváth, Adm. Lázár, Al. Farkas Col. Széll, Ios. Hodossiu, I. Rá tonyi, Stef. Silágyi Ern. Hollán, Ferd. Horránsky, Eug. Péchy, Car. Szilvay, Nic. Földváry, Car. Stoll, Ios. Iust, Al. Nehre beczky, M. Politu, Sig. Zmeská, I. Goz manu. Desideriu Szilágyi, Aron Silády, Ludovicu Cipkés, Trajanu Doda Ign. Helfy, Iul. Szepressy, Vinc. Babe siu. Dintre croati: C. Arth. Nugent, P. Gersici, Dragutin Puszt.

In Sect. IX: Eug. Sempáli, Car. Hees, Al. Nicolici, I. Uhlárik, Lud. Sala mon, Car. Pogány, Lad. Csillag, Ac. Kál-

lay, Em. Tauschenfels, Ed. Horn, Aug. Tré fort, Al. Havas, Aloisiu Trajesik, Nic. Sáry, Sz. Ianicsáry, Al. Trifunácz, Col. Iuszt, Mauru Palu, Nic. Iankovich, Car. Tolnai Gavr. Elek, Max. Iendrassik, conte Melch Lonyay, An. Bata, Vil. Tóth, E. Szirmay, Al. Ianicsáry, Svetozár Miletici, P. Sent miklósy, Al. Szentimrey, Guido Bausnern, Al. Almásy, Öd. Szeniczey, Ant. Hradsky, Ant. Szakál, Nic. Szaploneczay, conte Iul. Szapáry, Eug. Döry, Béla Szende, Dan. Szakácsy, I. Szemző, Ferd. Szederkényi, Car. P. Szatmáry, Nic. Salmáry, conte Adolf Aponyi. Din partea croatiloru: Nic. Krsnyavy, Branko Ioanovici, Nic. Crestioi.

Dupa aceste presedintele arréta, că in intielesulu §-lui 98 din regulamentul Camerei trebuie să se aleaga cele 11 comisuni, cari au să se ocupe de examinarea diferiteloru agende obveniente. — Camera, dupa mai multe explicatiuni decide a se face aceste alegeri in sedinti'a de poimane.

Sedinti'a se redica la 1 ora si 40 minute.

Sedinti'a III. de la 28 Oct. 1874.

Presied. Bela Perczel, secretari: Sze niczey, Mihali, Huszár.

Ministri present: Bittó, Ghyczy, Sza páry, Pauler, Wenkheim, Trefort, Szende.

Presedintele presinta Camerei com unicatulu Camerei Croate, prin care se face cunoscutu depunerea mandatului a doi depu tati si alegerea altoru doi in locul lor. Dupa aceasta presinta adress'a districtului Cumaniloru si Iasigiloru prin care se cere detragerea diurnelor deputatiloru absentii fara concediu si alta adresa totu din par tea acostui districtu prin care se cere ama narea punerei in aplicatiune a §-lui 13 din nou'a lege electorale; in fine presinta inca adress'a comitatului Komárom, prin care se cere a sa regulá incuarterarea militiei prin o anumita lege.

Ed. Zsedényi presinta petitiunea Ciangailoru din Branu si passulu Buzeului situate in distr. Brasiovului, cari numera vro-o 16 mii suflete de religieuna protes tanta, prin care acésti-a ceru separarea loru de sub egemonia superintendentei sassesi din Sabiu, din caus'a multelor nedrepta tiri ce sufferu si incorporarea loru cu o su perintendenta protestanta magiara, care ar fi mai invecinata.

Ant. Molnár presinta petitiunea reu niunei functionariloru de Statu, prin care se cere imbunatatirea lefeloru.

Ign. Helfy presinta petitiunea comu neloru Liszó, Surdu, Bolezna si Bogata, cari ceru anesarea loru către comit. Zala; mai presinta apoi alta petitiune a industriariloru din Raba-Hidvégh, relativa la desfiintarea camereloru industriale.

Tote aceste petitiuni se inainteza com missiunei de petitiuni.

Se alege apoi cele 11 commissiuni in sarcinande cu examinarea si reportarea di feriteloru agende.

Dupa acest'a iea cuventulu ministrulu presiedinte si desfasiaura program'a guvernului pentru sesiunea actuale.

Min. Ghyczy presinta apoi 12 pro jecte de legi relative la urcarea contributiunei.

Votu separatu

allu subscrissiloru deputati in contr'a con clusului majoritatii adunarei scaunului Sa biului din 7. Octb.

Noi credemu, ca intregu poporul scaunului Sabiului unanimu dorese a se esprime francu in cestiunea cea importanta pusa pre méa'a acestei adunari, ca adeca cum voiesce ea a se aronda spre inlesnirea unei bune administratiuni pre viitoriu? Si acesta exprimere este depusa numai in votulu minoritatii acestei adunari. De aceea ni se paru acelea cestiuni despre convocarea si intrebarea Univesitatii, despre sustinerea unitatii fundului regiu si crearea unei legi speciali pentru acest'a, sulevate in votulu majoritatii, prin urmare si acestu votu cá superfluu, si inca necorespondentioru chie maroi acestei adunari, care prin conclusulu adusu de majoritate se vede a-si ascunde autonomi'a sea sub autonomi'a altoru cor poratiuni trase la dubietate.

In specie, ce se atinge de cererea ma ioritatiei, de a se sustiené integritatea fun dului regiu de pana acum si a se aduce o lege deosebita pentru acestu tinentu; de-si recunoscemu si noi, esistinti'a unor referintie speciali istorice ale locuitoriloru ac estui tinentu, dependinte de secular'a loru li bertate, pre cari le-au amintitu si relevatu adunarea romaniloru din fundulu regiu in programulu ei din 1—2 Martiu 1873 subscrisu de vro 11—13 mii locuitori si asternuta dim preuna cu o representatiunela legislatiunea tierrei totusi acelea libertatii nu pretinfiu unu territoriu deosebitu si o lege speciala, ci numai o respectare a loru in legea generale, carea dorimu a estinde atari drepturi preste toti locuitorii tierrei in interessulu egalei indrep tatiri, si cu stergerea ori-carui privilegiu, precum de atatea ori s'au promis prin legislatiune si inca prin legile din 1848 (art. VII. §. 5, alu Ungariei, art. I alu Transil vaniei in fine art. 43. §. 10. din. 1868).

Nu potemu consenti nici cu acea ce rere, că se se asculte Univesitatea in ce stiunea arondarei, pentru ca ea nu este in trebata, pentru ca ea nu este nici a fostu ore candu-va o corporatiune municipala, carea ar' stá in unu atare necsu cu muni cipiulu si i-ar' compete atari atribute facia de unu municipiu, precum este adeverat'a reprezentantia bunaóra a municipiului no-

Newton, la Germani pre Euler, dar' nici la u populu nu aflámu cununa mai splendida la Francesi. Unde se se caute dara acellu ou care se petrunda universulu se caute pre tiellu vagabundu de corpu cerescu, carele aturba pre Uranu in callea sa? Fora indoiela, numai in sinulu poporului francesu. Acestu ritu l's castigatu natiunei salle celebrulu Verrier. Ellu si-propuse ca se resolve asta problema grea dar' gloriosa. Spiritulu acellu profundu s'a appucat si numai abaterile in callea lui Uranu a deter natu locul acellui planetu neveditu si cunoscutu, ci numai presupus; i-a de minatu cu unu cuventu tote caracteris tele, si pre la an. 1846 in lun'a lui Au tu annunciá academie de sciintie d'in nte rezultate osteneleloru salle. Totu in lu annu la 23 Septembrie comunicá Le tier acelle rezultate si astronomulu Galle de Berolinu si lu-roga se-lu caute pre bas'a teloru, ce i le-a impartesitu. Astrono mulu Galle, curiosu de a vedé resulta te se si appuca si cu unu telescopiu forte u afflá inca in sér'a aceea, chiaru in ulu determinatu de astronomulu francesu, netulu de multi doritu si-lu si botezá cu mele „Neptunu.“ Ce triumfu mai splen didu pote secerá unu moritoriu? Care ramu lu scientieloru pote se ni presenteze asiá amanté despre perfectiunea sa, cá ma-

tematic'a in casulu acestu-a si in câte tote?!

Dupa ce s'a afflatu odata si planetulu allu 8-le, astronomii au si inceputu se-lu studieze, si d'in celle ce ni sunt pana acumu cunoscute despre Neptunu, insemnámu aici, că acestu planetu e de 30 de ori mai de partatu de sore cá pamentulu, potemu dice 621 milioane de miluri, luandú departarea medilloc'a. De la affierea lui Neptunu sunt abia 28 anni, de aceea nu s'a potutu con statá cu securitate timpulu, in carele si-per curge callea in giurulu sorelui, dar' aprossi mativu potemu luá 166 anni. Diametrulu seu adeveratu contine 7,650 miluri, prin urmare suprefaci'a 184 milioane de miluri patrute, éra volumulu unu patraru de bil lionu miluri cubice. Venitoriulu ne vá pro vedé cu date mai secure, ni va arretá si rotatiunea in giurulu ossiei, desimea atmo sferi si tote celleallte caracteristice.

Cu Neptunu amu finitu descrierea super ficiala a planetiloru d'in sistemulu nostru solaru, fora cá se potemu constată cu secu ritate cá dora aici se finesce imperiulu cellu vastu allu sorelui. Deca in mai multe secle Saturnu a formatu pentru noi acele margini, si deca in decursu de vero 65 anni spiritulu omenescu a stramutatut acele margini de trei ori mai departe, de ce se fia imposibile ca acele se se estinda si mai de-

parte? Ce e dreptu nimicu nu ne constringe sé affirmámu, cá d'in colo de Neptunu va mai fi ver unu planetu, dar' sciintiele inainteza cu pasi giganteci.

Inainte de ce amu trece la partea prin cipala a sistemului de atáte ori amintitu, afflámu cá lectorulu interessatu a enunciati asupra-ne veridictulu, cá-ce amu trecut cu nepesare preste satellitii celloru alati pla neti, dupa ce indata langa descrierea pa mentului ne amu opritu la trabantulu lui, la Luna. Dar' credemu, cá procedur'a no stra va fi justificata, observandu aici, cá mai aproape de noi, o cunoscemu mai bine cá planetii si afora de aceea a sierbitu in cátu-va de commentariu la celle amintite despre pamentu.

Ceea ce potemu aminti aici pre scurtu despre aceli trabanti, resumemu in urma toriele; Dupa affierea telescopiului, Galilei a descoperitu la Iupiter patru trabanti. Alti astronomi au afflatu apoi, cá Saturnu are 8; la Uranu a descoperitu betranulu Her schel 6, si Lassell 2, si la Neptunu a af flatu éra-si Lassell unulu, pre la anulu 1847, éra alti astronomi sustienu a fi mai afflatu unulu. Toti acesti trabanti se misca in giurulu planetiloru — a foculariloru loru in cálli elliptice cá si lun'a in giurulu pamentului de la apusu spre resaritu. In giurulu ossieloru loru rotescu éra-si cá

lun'a in unu timpu, carele e egalu cu acellu-a de care au lipsa se-si percurga cá lile in giurulu planetiloru, pre cari i-inso ciescu. Se intielege de sine cá tote aceste misicari depindu de la massele planetiloru respectivi, asiá dara unele voru fi mai ra pedi cá a lunei dupa cumu si massele pla netiloru sunt mai mari seau mai mice decátu a pamentului. Tote aceste misicari se affia in manualele astronomice, asemenea se af fia si departările (distantiele) trabantiloru de la planetii loru, de la pamentu si de la sore, cumu si diametrulu, mass'a si celle alate elemente. Cumca fia care trabantu produce intunecimi de sore pre planetulu séu, si planetulu asemenea lu-intuneca pre densulu, éra-si e usioru de explicatu, dupa ce acimu cá toti trabantii au insusiri ana loge cu lun'a. Dar' tote aceste ni-ar' rapi spatiu prea vastu, vrendu se le analisámu separatu pentru fia care trabantu; de aceea ne marginimu pre langa aceste si trecemu, la partea principala a sistemului nostru: Sorele.

(Va urmá.)

T. Ciontea.

stru, nici au exerciat Universitatea drepturi taierice in administratiunea municipielor fundului regiu, cari totu-deaun'a au fost autonome; mai departe, pentru ca nici art. dietala 43. §. 10. din 1868 nu ordina a se intrebá Universitatea, ci numai „respectivii,” ca nu potu fi altii fara numai séu municipiele singuraticae autonome (scaunele si districtele) séu populatiunea fundului regiu. Universitatea nu este competenta a esserece unu dreptu territorialu, carele compete numai poterii statului, si se efectueza din partea acestui-a cu concursulu municipielor lui. Unu atare dreptu allu Universitatii nu se va afá in nici o lege de statu fundamentala.

Nu potemu justificá cererea majoritatii de a se sustiené territoriulu de adi allu fundului regiu si Universitatea si pentru aceea, cá-ci — precum s'au amintitu in genere in votulu minoritatii — acele institutiuni si au radecin'a in unele intemparii istorice si in privilegii, cari adi nu corespundu impregiurarilor factice si recerintielor unei intentiunae administratiuni bune, ba prin acele totu-deaun'a s'au vatamatu egal'a indreptatire a locuitorilor din fundulu regiu, precum mai pre largu au aretatu adunarea susu amintita din 1—2 Martiu din 1873, in representanti'a sea. — Sustienerea fundului regiu in starea de pana acum ar' fi unu regressu in tempurile territorioloru acoloru 3 natiuni privilegiate ale tierrei, si o totala ignorare a egalei indreptatiri basata in constitutiunea moderna a statului.

Avendu mai incolo inaintea ochiloru principala intrebare din emisulu ministerialu, carea singura ni stá inaintea ochiloru: ca cum este de a se aronda scaunulu Sabiiului? respunsulu la acést'a lu dá singuru numai votulu minoritatii.

Suntemu de acea convictiune, ca scopulu unei bune si usiore administratiuni se póte ajunge numai cu arondarea propusa de d-lu ministru de interne, si apoi prin esimeria cetatii Sabiiului din municipiu.

Esimeria cetatii din municipiu este aici la noi o imperativa necesitate, carea provine din atari controversie essistente intre cetatea Sabiiului si multe comune rurale, nascute inca din tempulu predomnirii privilegiate a cetatiloru sasesci precum in alte parti ale regatului cu greu se voru mai afá. Cetatea Sabiiului, carea in veci au facutu pretinsuni assupr'a proprietatiloru si veniturilor multor comune rurale, in tote adunările municipiului, unde se va tractá dupa legea municipala despre acele venituri va jucá naturalmente rolulu unei partide pretensive, si va stricá armonia ce se cere la statorirea unei administratiuni favoritorie tuturor comunelor municipali. Anomaliele si disproportuniile ce — essistu pana adi intre cetate si scaunu, ca adeca: cetatea cu 19 mii locuitori se reprezenta in adunarea scaunului totu cu atati membri, cati se tramitu de catra tote comunele rurale, cu 70 mii, ca centumviratulu cetatii alege pre amplotiati sei si totu-deodata si scaunului, fara concursulu acestui-a, ca magistratulu cetatii insusi din sinulu seu esmito inspectori preste scaunu, cá toti acesti inspectori mai compunu magistratulu cetatii si sunt siliti a resiedé in cetate si nu in cerculu lor, unde caletorescu cu spese si ap'ra numai interesele cetatii si resp. alle Universitatii; tote acestea si alte asemenea abnorme institutiuni au produsu conflicte intre cetate si comunele rurale, cari numai in dismembrarea cetatii de catra scaunu se potu delaturá in interessulu ambelor parti. Pre langa acést'a cetatea Sabiiului va avé intru sine prea multe affaceri alle salle proprie, cari pretindu si unu apparatus mai mare si mai complicatu si scumpu, in administrare, pentru care comunele rurale nu potu fi constrinse a contribui.

Altcum cetatea Sabiiului, cá un'a dintre primele cetati alle tierrei are si interressu si poterea aceea de contributiune, de a se sustiené independinta de municipiu.

Scaunulu Sabiiului de adi — essimendu-se cetatea Sabiiului — nu va fi nici odata in stare a-si suportá spesele administratiunei salle din colle 10%, preliminaru in emisulu ministerialu.

O dovéda despre acést'a este starea lu-

crurilor de pana acum, precum arata bugetulu scaunului Sabiiului din ann. 1873 acelu sub ./, din care se vede, ca de la annulu 1866 pana la 1871, pre langa totu succursulu datu de catra statu si anticipatiuni date de catra Universitate, totusi comunele rurale nu au potutu solvi nimic'a pentru spesele administratiunei, asiá incatu s'au facutu — de-si ilegalmente — preste comune in 1873 unu atare aruncu de 16,212 fl. 60 cr. pre care acestea comune nici candu nu-lu voru poté plati, dér' nici nu-lu voru voi a-lu plati, cá-ci tote acestea spese se ceru pentru amplotiati alesi numai de catra cetatea Sabiiului, de unde se vede si unu altu specificu conflictu intre comunele rurale si intre cetatea Sabiiului, carea face atari pretensuni essorbitante si pre viitoriu assupr'a caseloru alodiali a comunelor rurale.

Déca mai luámu in vedere inca si starea celor 11 comune alle scaunelor filiali Talmaciului si alu Saliceci, cari facu mai pe diumetate dintre populatiunea comunelor rurale, a caroru casae alodiali suntu lipsite de oree venitu, ca-ci tote veniturele loru curgu si adi inca in fondulu administratu de Universitate; déca consideramus si starea cea deplorabila a tuturor locuitorilor marginasi din scaunulu Sabiiului, cari nu posedu nici unu pamentu productivu de lucru; apoi ne potemu face o icóna chiara despre imposibilitatea acestui scaunu, de a-si suportá singura spessele administratiunei sale. Se punemu, ca contributiunea scaunului Sabiiului este 200 mii si a cetatii Sabiiului 100 mii.

Deci 200 mii cu greu voru ajunge spre platirea tuturor amplotiilor municipali prevediuti in legea municipala art. diet. 52 din 1870 si spre suportarea tuturor spesselor administrationali. Apoi intentiunea regimului, ba a ori-carui patriotu trebuie se fia, cá din colle 10% se se acopere spesele administratiunei, ca-ci a passu la alte 10% este numai unu semnu de neajunsu.

Suntemu mai departe datoru a luá in privre si municipiele cele miche invectinate, asiá pre allu Merceuri, Noerichiului si Sas-Sebesiului de câte 11—12 mii de locuitori pre cari le recomanda d-lu ministru a se incorporá cu scaunulu Sabiiului, si fara a face mai departe calculu, ori-cine va fi convinsu, ca acelle miche municipie, fa-care pentru sine nici odata nu voru fi in stare d'a-si suportá spesele administratiunei, cá municipie deosebite; dér' nici nu va poté recomandá cineva, ca d. e. municipiulu Merceuri se aiba si se-si sustiena unu intregu corpu de amplotiati, pre cum trebuie se-lu aiba ori-ce municipiu mare dupa legea din 1870. Si deca existinta a acestor miche municipie este absolutu cu nepotintia, ore ce are a se face cu elle? Ore nu cere imperativ'a necesitate, cá acelle se se adauga la scaunulu Sabiiului in giurulu caruia sunt situate?

Deci credemu, ca ori cine va fi convinsu, ca votulu minoritatii este pre deplinu justificatu, candu recomanda intrunierea tuturor acestor municipie, spre inlesnirea administratiunei politice si imprumutate ajutorie, incorporandu-se la acestu municipiu allu Sabiiului si comunele invectinate din comitate, cari naturalmente gravitéza la Sabiiu.

Speramu, ca ministeriulu regiu va luá in considerare parerile si motivele nóstre, pre langa cari remanemu supusi.

Sabiiu in 7. Octobre 1874.

(Urméza 41 subscrieri). „T. R.”

Sinodulu diecesanu in Ghierl'a.

D'in câte au transpiratu, mai numai prin epistole private, despre celle petrecute la sinodu, impartesfmu urmatoriele:

Domineca in 25. Oct. dupa S. liturgia Pr. Ssa Ep. *Michailu* deschise sinodulu. Atátu discursulu cástu si programm'a agendelor d'in partea ordinariatului se voru publicá la timpulu séu. — Domineca ser'a se tienú conferintia spre a se intiellege deputatii a supr'a *cercului de activitate* a sinodului, li-se comunicá programm'a care se dede unei commissiuni insarcinate a

veni cu reportu a supr'a ei. Dorinti'a generale a deputatiloru espressa in sinodu este: organizarea administratiunei besericesci prin reactivarea sinodoloru parochiale, protopopesi si diecesanu. — Acestu sinodu de organizare va terminá agendele salle in septeman'a curr. si actele lui se voru substerne regimului spre approbare. Ni-se scrie cá armonia si buna intiellegere au domnit intre membrii sinodului, ceea ce este de neapereata trebuintia, precum si judecata matura, seriozitate si moderatiune spre a se poté pune temeulu pre care apoi lesne se va poté redicá edificiuu autonomiei besericesci. — Dorulu de sinode dusse la adunarea de la Ghierl'a si patru ospeti destinsi d'in intelligenti'a mirena si beser. de la Oradea-Mare, anume: DD. Arteni *Siarcadanu*, inspectoru scol. (preutu) Ios. *Romanu*, adv. Ios. *Ardeleanu*, adv. V. *Catoca* si Ion. *Antalu*, cari fusera admissi a luá parte cu votu consultativu. — Cu staruintia indefessa romanii gr. catolici inca voru ajunge a se bucurá de autonomi'a besericesci lor.

Essercitiile de tomna alle óstirei romane.

Am arretatu in altu nr. cá la concentrarile armatei romane au fostu reprezentate mai multe poteri europene prin delegatii loru militari, insa-si Port'a au afflatu cu calle a fi si ea reprezentata prin 2 officiaru mai nalti, spre a deminti astfelu acelle faime surde respandite despre incoredatele relatii ce ar essiste intre Port'a si Romani'a d'in caus'a cestiunei de independintia relativu la inchierea tractatelor comerciali.

Reporturile aparute in dítuariile straine a supr'a essercitiiloru ostirei rom. sunt destullu de magulitorie si noi suntemu convinsi cá acelle nu sunt lingusfiri, ci addeverate atestate despre abilitatea si desteritatea militariloru romani.

Amenuntele serbatoarei in care se distribuira flamurele, cetitorii nostri le voru vedé in articl. ce publicámu aci dupa dítuariulu „Press'a.”

Concentrarile annuale prevediute in legea din 1872 si manevrele celle mari militari sunt, precum s'a potutu vedé din faptu, scól'a cea mare si utile atátu pentru armat'a permanenta cástu si pentru armat'a territoriale compusa din cetatienii osteni. Terr'a intréga a palpitánu de bucuria in trei anni d'a rondulu progressele acestei desceptári a spiritului militarescu, a iubirei de disciplina si devotamentu a fiiloru ei pentru organizare militara intinsa si serioasa care reamintesce timpii de barbatia si gloria a strabuniloru nostri. Manevrelle militare sunt in adeveru scól'a cea mai utile si indispensabile pentru armata si natiune, cámpulu cellu mare de essercitie, de desfasiurarea capacitatii officiariloru, de emulatiune, de imbarbatare si de correctare a gressiiloru; in fine esamenulu generale si occasiunea pentru armata de a se cunósce pre sine, de a se perfectoná progressandu din annu in annu, si cástigánu ast-fel incredere in sine si in viitoriu.

Care Romanu nu a simfitu inim'a sa palpitánu de bucuria si de mandria nationala, cándu a vedíutu annii trecuti defilandu prin Capitala acelle mii de osteni intruniti cu iutiela si voiosfa pre campulu de arme si demonstrandu cá sunt gat'a ori candu a respunde la appellulu patriei? Cine a assistatu dil-lele. trecute si n'a simfitu viua bucuria in faci'a acellui spectacolu maretiu si misicariloru imponente si instructive militare, pre cari chiaru strainii le-au apliciatu, pre camptele intinse si accidentate de pre malulu Ialomitiei si ácellu-a allu Colintinei intre Banéss'a si Plumbuit'a, unde insusi Domnitorulu se affá in capulu celloru 18,000 de ostasi romani din armat'a permanenta si territoriale?

Cine nu a fostu transportatu a díndu bubuitulu tunuriloru si privíntu acellu campu de lupta si de evolutie militare, in acei timpu de vietia nationala, cándu Domni nostri se gatí totu de-a un'a gat'a in fruntea osteloru adunati pentru aperarea tierrei?

Ceea ce ni-a facutu fórté placu impressiune este simtímentulu milirescu ce s'a desceptatu in natiune, in reea ce s'a vedíutu in inima intregéi populatiuni pentru armat'a romana Domnitorulu ei.

Serbarea impartirei drapelului noue la óta armat'a concentrata si filarea, ce au avutu locu, ieri la 14. camp'a de la Banéss'a, a fostu cea placuta occasiune spre a constata acéste.

Ieri, in adeveru, avú locu cea frumoasa serbatoare nationala cu care inchiaiatu acestu síru de serbatori esnumescu concentrarea annuala a armatei romane.

Populatiunea capitalei asteptá impacientia acea dí frumoasa spre merge sé vedea pre fii predilecti ai tierrei intruniti din tote anghiuirile, pre mindu din man'a Domnitorulu drapellele celle noue, bine-cuventate de Capítale Besericesci nostre nationale.

M. S. Domn'a cu domnele de onomergeá in trassura, si M. S. Domnitorulu, in uniforma de generalu, merge callare urmatu de unu stralucitu stat majoru. Candu sosira inaltímlle acolo, gasira intrunita armat'a pre immensa campia si mfi de trassura diecimii de mii de omeni ce asteptau romoni'a impartirei drapeliloru si filarea. De la intronarea M. Salle Caru in 1866 nu se mai vedíusse multu de poporu atátu de mare.

Dupa terminarea officiiului divisi de cátra Prea S. S. Metropolitulu Pámate, assistatu si de mai multi Prea Episcopi, Ms. Domnitorulu a distribuitu drapellele celle noue, atátu legniloru de infanteria cástu si celloru cavaleria, in presentia a 18,000 soldati si a officieriloru romani, si in facia officioru superiori tramissi de Poteri, si immense populatiuni a Capitalei, ce nu mai vedíusse unu asemenea impasantu spectacolu sub sórele Romane care pareá cá stralucesce in acea dínu multu ca totu de a un'a.

Dupa distribuira drapeliloru urárele animate alle soldatiloru, a imputu indata defilarea armatei pre capia de la Banéss'a, care a tinutu multu de 2 ore.

Ast-felu concentrarile se termina intr'o adeverata serbatoare, cum ca tal'a nu a mai vedíutu de la 1866.

Ultimulu actu allu acestei mserbári este ordinulu de dí, ce lu publicámu la valle, datu cátra tota armata de cátra Domnitorulu.

Acestu actu respira inaltu patriotismu, demnitate si vigore in catu este inima de Romanu care sé nu trassara la citirea lui.

Ecca ordinulu de dí cátra tota armat'a alu M. S. Domnitorulu:

Ostasi,

Pentru a trei-a ora voi ati sciutu respundetel' la appellulu ce vi-am facutu.

Ati doveditu din nou, cá nu s'a stá din anim'a Romaniloru virtutile militare strabuniloru.

Radímata pre voi, Tierr'a pote pasi incredere spre viitorulu ei.

Ostasi, Vi multumescu la toti preuna.

Asta-di veti primí steagurile celle simboluri unei noue organizari a Armatei. Elle nu mai sunt semnele escluse si singurei armate permanente, precum erelle vechie, ce se voru pastrá de acum unu sacru depositu. Steagurile celle infatisieza tote elementele poterii militare intreg'a Tierra sub arme.

Voi ve veti aduná pururea in giurulu loru candu voi avé trebuintia de voi,

**Complementu la nr. 73 allu „Federat.”
cursulu an. 1874.**

dovedi în ori ce întemprare, că cuvintele „Onore și Patria” înscrise pe ele sunt adancu incisive în inimile vostre.

Ostasi,

Jurati, că veti, apperă totu deaun'a acestegurari și că veti fi gat'a a vé gerticiati'a pentru Tierr'a voastră, a carei paza onorea și drepturile ei vi este incredința sub aceste semne!

Datu în Bucuresci în 14. Octobre, 1874.

Carolu.

**Legeri la Congressulu bes. gr.
or. d'i Sabiu;**

În archidieceasa se alessera deputati laici: I cercu (Salisce) Eli'a Macellariu și Dr. mitru Racuciu, în II cercu (Sabliu) Iacobu Bog'a și Petru Rose'a; în IV cercu (Agna) Ioanne Tecóntia și Ioanne Zacharia; XVI cercu (Olusia) Petru Nemesiu și Iosif Hossu; în XV cercu (Hatiegu) Dr. Ioanne Borci'a și Nicolau Petrovicu; în XIII cercu (Abrudu) Ioanne Candrea și Moise Bora'a; în III cercu (Sabesiu) Dr. Stefanu Carariu și Ioannu Boijitia; în XII cercu (Sghigu) Ioanne cav. de Pusariu, (alu doinedescrabilu); în cerc. VIII (Zarandu) Iosifu Hodosiu și Gherasimu Candrea cerc. X. (Hondolu) Simeonu Piso și Simeonu Piao.

În cerc. Brasieului; Dr. Ion. Mesiot'a, Iosif gim. și Diamande Manole comerc. În cerc. VI. Nicol. Mihaltianu, și Ion. Gallu, Iosif protopopi. În cerc VII Teod. Vrasieului, prentu.

În dieceasa Aradului:

I. În districtulu consistoriului araduanu. Cerculu Aradu, Ioane Popovicu Despotu; Radn'a, Ioanne Belesiu; Gial'a, Vancu Paguba; Chisfneu, Alessiu Popovicu; Gial'a: Ioanne Moldovanu; Ienopolea (Boroborcu), Iosifu Popovicu; Buteni, B. Staneu; Halmagiu, Sigismundu Borlea; Birsichiu Ștefanu Lazaru; Chiseteu, Paulu Rotariu; Gial'a: Georgiu Fogarasiu, Ving'a Vincențiu Babesiu; Temisior'a, Dr. Paulu Vasiciu; Gial'a: Comlosiu, Georgiu Gataiantiu; din cerc. Iosifu Belesiu, Petru Chiriloscu, Constantinu Gurbanu, Ioannu Groz'a, Georgiu Ștefanoscu, Ioannu Tierranu și Meletiu Ștefanu, toti protopopi.

II. În districtulu consistoriului coordinatulu allu Oradei-mari. În cerc. Oradei-mari: Ștefanu Zigre; Tinc'a: Antoniu Mocioni; Gial'a: Ioanne Pogu; Beiusiu: Parteniu Ștefanu; Vascon: Fasie, Beliu, Georgiu Drințiu. Din cleru: Ioanne Metianu, vicariu episcopu; Simeonu Bica și Petru Sabou.

Blasiu, *) 30. Sept. 1874.

Astfelie steteau impregiarile cu Bretteru cându de alta parte unulu dintre arendatori mór'e din Petrisatu, care cá unu abbas inter Vacosa primise ellu asupra-si de reducereá detorita a gatului de acolo, socotel'a platinda în 2/3 parti de ceiași doi companiști ai sei, adeca R. prințudu ap'a de pre mór'a: a facutu mare de pre aici cumca acumu se poté vedé cătu cătu de tare a ruinatu Bretter mór'a Petrisatu; în care urmare în un'a din zile începutulu primaveriei, petrecutu de sectorele silv. chiaru Pr. S. Sa Metropolitulu în persona a essitu la faci'a locului a se convinge.

Io n'am incursu în totu lucrulu, nu deressu, nu m'a întrebatu nemine în privința-i, am auditu de ellu numai dupa implare.

Omeni'a lui Bretter și cu acest'a n'a gerticiati'a progressu în departare de cátra cátu mai multu regressu în apropiare de ellu.

Saplic'a pentru prelungire de terminu de de cautie i-s'a reindrumatu; pentru-cu s'a aflatu cu calle, cá pentru una similitate posibilă facia de ellu, se-si ven. Consistoriu manile, care precumu spusu nu steteá în bunu renume.

Chiaru pre acestu tempu M... rivalulu lui Bretter, începuse a propagá cá în privința gatului mór'e din Blasiu este una mesura comitatense inca neessecutata, de care io mai înainte n'am avutu nice un'a sciintia pozitivă, neavendu despre acea autactă, — ba a fostu si essoperatu, de officiulu administrativu locale i-a venitü demandare de la Cottu pentru silirea lui Bretter se scobóra gatulü de locu; ce acestu officiü cu atât'a nepipaire (!) a implinitu, decâtu care nu se potéá mai mare; demandandu adeca lui Bretter, cá în 8 dille sub incungiarare de essecutiune se scobóra gatulü la mesura, — ce a fostu impossibilu; cá-ci ploile amblá, imal'a érá enorma, pentru care nu se poté aduce materialulu din padure, ap'a mór'e érá de totulu mare, ce faceá impossibilă lucrarea în ea, — mai consumá si facerea liniei ferrate tóte poteriile lucratoare, candu de alta parte scoborirea gatului recere asiá dicandu lune întregé, si tempu mai favorabilu.

Bretter necagitu, a venitü la mine cu decisiunea officiului administrativu, cá se-ajutu; i-am respunsu: cá mie nu mi-se cuvine a me mestecá în acellu lucru, pentru-cá un'a data stá cumca se audu forte multe gialbe pentru ap'a, ce se tauesce deasuprá gatului; chiaru în gradin'a Metropolitulu inca a devenitu nesuferibilă; deci de si vedu, cá încátu la tempu aru avé cuventu: dar' io nu affu de curvintiosu din parte-mi a lucrá neci într'o forma într'acolu, cá se se impedece mecaru si pre unu minutu scoborirea gatului, chiaru si d'in respectulu gradinei Metropolitulu; ellu inse se se ajute cumu se va poté, cá-ci si alti advocati suntu destui.

Bretter a mersu a recursu în contr'a decisiunei officiului cercuale; creditulu si omeni'a lui si mai aproape de O. în locurile datatore de tonu.

Pre la începutulu lui Aprile, fiindu eu absentu în lucruri officiose, m'am reintorsu numai dupa vreo câte-va dille, candu audu forma de unu ventu, cá Ven. consistoriu s'a togmitu cu M. și P. morari d'in Turd'a de mare renume în privința mór'e de la Blasiu.

Camu a dou'a di vine la mine Bretter cu Rossmann, si începü a se gelui cá M. totu sapa sub ei, si acumu consistoriulu aru fi si datu mór'a la nisce Turdenii; si cá pre ei forte tare i dore, cá au spesatu o gramada de bani cu legarea gatului, cá se nu-lu duca ap'a si pana ce aru scadá se-lu póta slobozi mai giosu.

Io li am respunsu, cá nu sciu nimicu, pre vorbele de pre utilia n'am indatenatu a dá nimicu, neci a me luá dupa acelea: li promitu inse; cá de mi-se va cerc opinieuna, aceea nu va poté suná altoumu, decâtu, cá mora de la Blasiu numai cu cea de la Petrifalau la o alta o affu de a se poté luá de la arendatori; pentruca caus'a contractuala spre a se pote declará contractatulu lorü arendatitiu de mullu d'in partea Consistoriului, aru fi acea mai deapropo, ca n'au datu cautieuna stipulata în tempulu prescriessu, dar' ce neci cei de la Petrifaleu n'au facutu; si între impregiurari asemenea, se cuvine se se mesure cu mesura asemenea.

S'au dussu satisfacuti, si lingusindu-mi pentru promisiunea de imparțialitate din parte-mi, ba mai dicandu, cá nu cum-va ore cumu numai ei se devina compromissi prin intrigele lui M.

Acest'a totu nu o voru puté negá; cellu putieunu nu credu cá aru poté jurá contractariulu.

La 22. Aprile mi-se inmanuēja din partea consistoriului Estrassulu No 526.—1871. a Protocolului, în care d'in mai multe motive grave pentru arendatori mór'e d'in Blasiu mi-se demanda ca de cum-va, basatu si pre contractulu arendatitiu affu de posibilă abdicerea arendei fara amanare se si passiescu întru effectuirea ei.

Am chiamatu pre numitii arendatori la mine si li am datu de soire, cá acumu nu mai potü ignorá lucrulu luarei morii de la ei; au clatitu din umeri.

Io netainundu cá trebuie se opinezu si abdicerea arendei mór'e d'in Petrisatu din acellu-a-si motivu contractualu, — si audindu despre acest'a si arendatori mór'e din Petrisatu: dintre acesti-a mai vertosu

R. și M. au venitü la mine geluindu-se, cá la lucrările togmirei si reducerei gatului de acolo numai ei doi au spesatu, — si preingrigiati, cá opinieuna mea se va primi: mi-a cerutu sfatulu: ca ore cumu s'aru poté mantui de una asiá mare perdere?

Io sciindu acumu, cá Turdienii au prospecte cá voru capetá mór'a de la Blasiu, carii promisesse cá voru mai pune inca dune pietre prin ce se va redicá tare valorea mór'e, si cá lorü numai putiena padure li trebuie la sustienerea gatului, — fiinduca ei au ore-ce maiestria deosebita la legare de gaturi érá de alta parte vediendu cá mór'a de la Petrisatu trebuie abdisa numai d'in motivu contractualu pusu; cá-ci arendatori acestei mori altoumu nu steteau în renume reu; prin urmare nevediendu-mi se de impossibilu, cá Turdienii se pota capetá si mór'a din Petrisatu pre langa orece conditiuni mai favorabili pentru fondulu proprietariu, pre întregu acellu tempu, pre cátu aru avé mora d'in Blasiu mai vertosu cu respectu la giurustarea padurei, din care de la începutulu annului pana atuncu, precumu se vede d'in Protocolulu Provisoratulu Dominiului metropolitanu de pre an. 1871. si cerussera si se dedessera a) pentru mór'a din Petrisatu 520° séu totu atâtea carra mari de nuelle, 3 grindeie, 400 masselle, si érá 12 carpini pentru masselle, 7 lemne pentru funduri de valuri, 16 lemne pentru lopetielle, lemne pentru 4 róte din laintru, si 4 de apa, si 96 lemne a 3°—4 1/2° lungu pentru repararea canalului; b) pentru mór'a din Blasiu 180° nuelle, 200 dbe de brancarie de ghiacia, 200 lopetielle, 400 masselle, 30 burice, 20 funduri de valu, 60 pociumpi, 2 lemne mai mari de stegiarü; si la curerea acelloru-a si arindatori totu pentru acestu mór'a din Blasiu, în siedinti'a provisorala din 16. Apr. sub Nr. 103. se mai assignassera lemnele de concu si de colaci la 4 róte de apa, 55° nuelle, si 120 pociumpi a 1°—2° lungi; — dar' care assignare provisorala, din caus'a notei ce i-s'a facutu în loculu competentu cu occasione revisiunei hotaririloru provisorali d'in acea siedinti'a în armatoarele cuvinte: „se nu se grabésca cu estradarea, potundu intreveni mai mari inlesniri, carii trebuessu accelerata,” a remasu apoi neespedita: i-amu consultatu pre R. și M. se mérga la Turd'a, si se se assecureze de a poté deveni de subarendatori a Turdeniloru în mór'a din Petrisatu, — apromitiendu-le a merge totu deuna datasi io cu ei, de me voru duce în spesele lorü.

S'a intemplatü; în Maiu 5. si 6. am fostu în Turd'a; unde io m'amu dussu nu pentru trebá lui R. și M. cá scopu, cá de a vedé, cá ce feliu de ómeni suntu acei Turdenii la vetr'a lorü, ce avere, ce creditu au? carii au fostu facutu pre aici asiá mari promisiuni; cá-ci în fine la tienerea acestoru duce mori, ba si numai acellei din Blasiu, se receru poteri materiali considerabili; în capetu am mai voitü se si formuleze acei ómeni offertulu lorü, — decumva dupa ceretare premisa la Cartea funduaria, voiü affá de consultu a dá facia cu ei; — pentruca ei numai promisiuni neformulate facussera.

Dupa debateri mai îndelungate si cu intrevinerea unui advocatu de acolo, pre care si-lu chiamassera Turdienii întru ajutoriu facia de mine: le-am scossu offertulu formulatu în privința preluarei ambelorü mori; si R. și M. inca s'au assecuratu de a poté remané în Petrisatu de subarendatori pentru casu.

Turdienii au stipulatu în offertulu lorü obligatiunea lui pentru ei numai pana în 2. Juliu, — pentruca Ven. consistoriu insisté si pretindeá cu tóta poterea, cá, — spre a incungiará desdaunările, cu a caroru pretindere amenințiá comun'a Blasiu si Vez'a pentru apele, ce le casiná gatulü de la Blasiu, si li stricá hotarulu, si spre a se scurge si ap'a din gradin'a metropolitana, — gatulü inca în aceea-si véra nesmintitu se se reduca, — si nu mai multu numai la mesura, ce érá prescriessa de la comitatu, prin urmare cea pentru Bretter, în intielessulu contractului lui, singura obligatió, — cá la alta scundime mai mare cá adeca se nu mai remana ape teuite deasuprá gatului delocu (cá-ci este de sciutu, cá gatulü mór'e din înaltínea lui de atuncu, în intieles-

sulu decisiului comitatensu, — precumu Bretter et comp. au fostu incunosciati si din sesiunea Provisoratulu Dominiului Metropolitanu tienuta în 9. Januarius No 1. — aveá se fia scoboritu cu 2' éra spre a poté fi scurse apele de deasuprá, precumu a staveritu Ingenieriulu cottulu chiamatu mai tardü anumitu spre acestu scopu prin V. Consistoriu, se recereá un'a scoborire de 3' 6"); si Turdienii afirmá, cá de nu li-se predá mór'a mai tardü pana în 1-a Juliu, atunci ei scoborirea n'o potü duce în deplinire în 1871.

Io în 12. Maiu, cu Nr. 1241 cons. am presentatu Veneratulü consistoriu offertulu Turdeniloru formulatu, si totu atuncu sub Nr. 1243 am opiniunatu la Nr. 526. cá fiinduca nice arendatori din Petrisatu n'au depusu cautieuna: affu de conformu dignitatii Veneratulü Consistoriu, cá în impregiurari essemenea contractuali, se se mesure cu asemenea mesure pentru arendatori ambelorü mori; deci déca este se se abdisca estoru din Blasiu, se se abdisca si celloru din Petrisatu; — caus'a de abdicere a statu cá facta afar: de tóta dubietatea.

În 13. Maiu sub Nr. 1243. opinieuna mea s'a primitu, si s'a primitu si offertulu Turdeniloru cu unele stramutari, si mie mi-s'a datu inviare se-si chiamu a stá gat'a, pre candu se-va preluá mór'a.

Veniundu aici Turdienii occasionalmente în Maiu 16. m'am interessatu se-si appucu mai deapropo în privința materialulu, despre care numai am totu auditu de la ei cá lorü li-trebuie putieunu, — dar' inca precisatu n'a fostu, — cátu va se fia acellu putieunu; am luatü deci cu ei protocolu, în care li-am cerutu declaratiunea obligatió, în privința materialulu de padure, cá apoi se nu póta cere mai multu; dar' la acesta frangere de pane a essitu în fine (cuniulu din saccu) afara, cá lorü inca atât'a materialu li-trebuie, cátu va fi de lipsa; pentruca n'au voitü a hotari cátu în cifre.

Deveniundu astfelu în curatu cu Turdienii, ca în urma si ii suntu întogma cautatori de folosulu lorü cá si altii, si póte numai vorbele li-suntu mari si promisiuniile, — folosulu fondulu apoi scie-lu Ddieu cumu va fi; érá de alta parte, cá ceru cá ei se platésca pre 4 anni numai câte 5000 fl. si pre cei 2 anni din urma 5500 fl. ce se vede a fi un'a differintia de 2000 fl. pentru fondu în 6 anni, — érá ca mór'a de la Petrisatu voiescu a o preluá numai cu cátu de 2700 fl. pre tempulu pana în 31. Decembre 1873. la cátu au fostu obligati si cei de mai înainte, si de acole incolo pana aru aspirá tempulu arendei lorü pentru mór'a din Blasiu, pre annu numai cu câte 3000 fl. — penundu de motivu, cá de voru mai pune 2 pietre în mór'a din Blasiu, atunci trebuie se scada venitulu mór'e de la Petrifaleu; si mór'a din Blasiu în facta la Bretter et Comp. pana în 31. Decembre 1873. érá elocata cu câte 5500 fl.; érá pentru mór'a de la Petrisatu, care numai din caus'a reducerei gatului stipulatu contractualmente a fostu mérsa (!) pre acesti 3 anni numai cu câte 2700 fl. a fostu prospectu, cá redussa cu gatulü, de la 1874. Januarius 1, incolo se mérga mai scumpa, precumu si este mérsa (!) pentru acestu periodu cu câte 3500 fl. — tóte acestea apoi érá se se desdaunése cu inca 2 pietre, ce promi-teau a mai pune în mór'a din Blasiu, carii se remana acolo dupa ei, — despre carii nice nu se chiaru provedeá înainte cá cum voru succede, — si ce în facta éoca aru fi constatü 3500 fl.: — — acestea impregiurari m'au indemnatu se mérgu la Rse. D. Cipariu cá Administratoriulu Fondulu Vasilitianu, a tiené si cu Ds'a un'a consultare în privința, cá óre aru fi oportunu si consultu a scóte pre Bretteresci din mór'a, séu nu; cu atâtü mai vertosu, cá acumu adussessera Bretterescii si Cautieuna de si inca nu deplina si nu limpedita.

De unde a urmatu, cá ddo 20. Maiu Rse. D. Cipariu si-a substernutu un'a parere în scriessu, în care arréta în 8 puncte cumca pentru ce affa a nu se poté luá mór'a de la Bretter et comp. — si totu în aceea-si di s'a presentatu si cererea mea de reasummerea causei ddo Maiu 19. în 3 colle am insiratü motivele pentru sustienerea Bretter-

*) Vedi Nri preced. Red.

resciloru si contr'a sustinerii lor, tôte, câte numai am cugetatu; din carii mi-am formulatu propunerea, ca nepotendu me convinge despre aceea, că ôre aru fi mai bine să se preîdie mor'a de la Bretteresci senu: sumu silitu a recurge la axioma politico-economica „qui habet tempus habet vitam“; deci să se sustiena statulu quo, adeca să se dee pace pana una alta fostiloru arendatori. Ipsissima verba cererei melle de resumere de praes. 20. Maiu 1871.

(Se va continuâ).

Brendusianu.

VARIETATI.

(Premiati) Societatea acad. rom. d'in Bucuresti in sedinta publica a sesiunii gener. de estu-timpu, au decernutu trei premie pentru cele mai bune trei traductiuni d'in classici lat. si greci, puse la concursu. Processulu verbale lu vomu publicâ la rondulu seu, era acum facemu cunoscutu numele celloru trei premiati: DD. Aug. Dim. Laurianu (fiulu), Dobrescu si Dimitrescu, toti trei profesori in Romani'a lib.

(Processulu magiarisarei.) Diariile magiare necontenitu buccina, că tendintiele magiarisarei puse in aplicare cu-o incordata desvoltare de fortia, arreta pre fia-care di efecte din ce in ce mai salutarie, astufeliu, că celu multu preste unu deceniu in Ungari'a nu va mai esiste decâtu o nationalitate si limba: cea magiara. Noi, carii nu ni-amu indoitu neci odata despre ratecirea acestei pareri, pentru că pre de o parte amu crediutu cu taria in forti'a consciintiei nationale a nationalitatiloru, pre de alta parte n'amu recunoscutu si neci nu recunoscemu in elementulu magiaru calitatea de a poté amalgamisâ, — écca ce illustratiune gasimu adi tocmai in foile guvernamentale magiare despre buccinat'a inganfare a apostoloru magiarisarei: „Diariulu“ Debreczen publicasse o nota, prin care denuncioiasse, că preotulu Hoffmanu din comun'a magiara Balmaz-Ujváros a instruitu pre poporenii sei, că să nu-i mai permitta a face serviciulu divin in limb'a magiara. Facia cu acesta assertiune totu in acela-si diariu membri episcopiei bisericesci din acea comuna, (toti unguri, cu numele cele mai unguresci) au datu urmatoriulu respunsu forte caracteristicu: „nu preotulu, ci noi insi-ne amu adussu decisiunea, că in comun'a nostra serviciulu divin se nu se mai tiena in limb'a magiara, deorace la noi asiâ ce-va nu-a fostu si neci că vroimu să se introduca in usu!“ — Ei, cumu vi place mariloru apostoli ai magiarisarei? Nu este asiâ, că pana ve turmentati că nebunii, că să puneti man'a câte pre o oie ratecita din turmele nostre, din alle vostre perdeti cărduri întrege? Amara lectiune pentru voi, dar fara 'ndoieia binemeritata!

(In processulu de pressa) Franciscu Kócs, contra Franciscu Longiu-Hossu, pentru unu articlu publicatu in „Gur'a Satului“ sub titlu „Istori'a Valachiloru“ de Fr. Kócs, etc. Curtea juratiloru constituita la Aradu, in 24. Octobre a. c. Au condemnatu cu 10 voturi contr'a 2. pre junele romanu la 1 luna de reclusiune, 100 fl. spesle processulu, 5 fl. onorariulu interpretelui si 50 fl. muleta (globa). Aparatorulu insinâ recursu de nullitate. Credemu că intelligenti'a rom. d'in Aradu si d'in alte parti va succurge junelui literatu rom. spre a-i inlesni platirea summei dictate a supra-i.

(Multiamita publica). Subscripsulu petruncu de sentiulu recunoscintiei pentru marinimosulu ajutoriu capetat de la marele mecenate Pr. SSa Ioanne Olteanu Eppu rom. de Oradea-mare, care in cercustarile materiale nefavoritorie ce le aveamu, prea gratiosu s'a induratu a-mi applacida pre ann. scol. 1874/5 unu stipendiulu de 100 fl. adeca una sutu fi. v. a. prin care facta nobila mi-a facutu possibile continuarea studiiloru incepute; pentru care binefacere marelui demnitaru si liberalului prefatu vinu a esprime profund'a mea multamita. B-pest'a, 30 Pctob. 1874. Demetriu Kóvári ascult. an. II. facult. medic.

(Petrecere cu dantiu) va arrangiâ

junimea romana d'in Sabiu, in dnu'a a legerii Metropolitulu, in sal'a Ospetarii la „Imperatulu rom.“ — Inceputul la 7^{1/2} ore ser'a. — Offerte marinimose se primescu cu multamita in folosulu cabinetulu de lectura allu junimei din locu. — Sabiu, 12/24 Oct. 1874 — Pentru comitetulu arrangiatoriu: Dr. N. Ollariu, R. Popea. — NB. Domnele si domniorele sunt rogate a se presentâ in toleta de promenada.

Incunoscintiare.

Adunarea convocata la Sioncut'a-mare pre dillele de la 4. si 5. Novembre, a. c. st. nou, spre consultare pentru infiintarea gimnasiulu rom. — se amana d'in caus'a convocarii sinodulu diecesanu gr. c. ce se tiene in ultimele dille alle lunei curr. la Ghier'a, unde se affla presenta cea mai mare parte a intelligentiei nostre mirene si clericale. — Noulu terminu de adunare pentru scopulu maretiu allu infiintarii gimnasiulu se va face cunoscutu la timpulu seu.

Sioncut'a-Mare, 23. Oct. 1874.

Paulu Dragosiu,
presied. comitetulu.

Sciri mai noue.

Brussela, 26. oct. Diariulu „Nord“ deminte faim'a, că Franci'a sub anumite conditiuni ar' fi promissu a spriginii politic'e guvernului rusescu cu privire la oriinte; apoi dechiara ca Rusi'a nu v're de câtu se sustiena pacea in Oriinte.

Constantinopole, 26. oct. Austri'a a insciintiatu Port'a, la 21. l. c., că va inchiaia conventiuni comerciale cu principatele dunarene, considerandu inchiaiatu incidentulu escatu in acesta privintia; Germani'a si Russi'a asemenea dechiarara Portei, că aproba parerile Austriei, fara de a spune inse, că elle inca voru inchiaia asemenea conventiuni.

Carlovetiu, 28. oct. In sied. de astadi a congressulu serbescu Massimovicu a presentatu elaboratulu comisiunei in obiectulu statutulu electoralu metropolitanu; apoi se incuviintia representatiunea pentru aprobarea statutulu congressulu, cetita la pertractarea de vineri. Eri si asta-di se resolvira mai multe propuneri neinsemnate.

Berolinu, 28 oct. Pertratarile diplomatice cu Port'a, in obiectulu tratatelor comerciale alle Romaniei, promitu successu favorabile.

Würzburg, 28 oct. Kullmann, care e inchisu aici, canta si ride tota dnu'a. Mama-sa a moritu eri in cas'a smintitiloru. Aeratoriulu lui Kullmann, Gerhard, si-va basâ aperarea pre neimputabilitatea inculpatulu, fiindu acest'a o bola familiara a Culmanesciloru.

Constantinopole, 28 oct. Comandantele milit. d'in Scutari a plecatu la Podgoriti'a, pentru a sustiené ordinea si a pedepsi pre culpabili. Comisiunea investigatoria — in care fu provocatu a se representâ si Muntenegrulu — este compusa. Pan'acum s'au si facutu mai multe arestari si s'au tramissu intariri de trupe in tienuturile de la fruntarie, pentru a impiedecâ turburâri ulterioare. Representantii diplomatici de aici n'au partenitu parerea, că consului straini inca se iâe parte in comisiunea investigatoria.

Londonu, 28. oct. Identitatea lui Nena Sahib (capulu insurectiunei din 1858 devenitu in man'a engleziloru,

cari v'reu acum se-si resbune) inca nu s'a constatat.

Vienn'a, 30. oct. Pcessulu contra lui Offenheim se va incepe nesmintitu la 30 novembre inaintea unui juriu extraordinariu, a cărui sortire se va face pre la mediulu lui noembre.

Würzburg 30 oct. Procesulu lui Kullmann se terminâ; juratii (cârora li se puse numai una intrebare) dechiarara pre Kullmann vinovatu pentru incercarea uciderei, contra principelui Bismark. — Dupa acestu verdictu procurorulu propuse pedepsa de 15 anni de carceru; era tribunalulu judecâ pre Kullmann la carceru (inchisore, robia) de 14 anni si pierderea drepturiloru cetatienesci.

Carlovetiu, 31. Oct. In sied. de eri, la art. VIII. d'in statutu, — prin care se recunosc Domnitoriulu dreptulu ne-restrinsu d'a confirmâ pre metropolitulu — Mileticiu au presentatu una propunere care tindeâ a restringe dreptulu de confirmare. Contr'a acestei propuneri vorbira cu resolutiune eppulu Zivcoviciu. deputatii congres. Branovaschi, Maximovicu, refer. scol. si Radovicu. — Cassapinovicu inca vorbi contr'a, formulâ inse propunerea in termini mai moderati. Dupa acest'a se infacisia commissariulu reg. Hueber si dechiarâ că nu admite neci una propunere ce ar' tinde a margini dreptulu de confirmatiune allu Domnitoriulu. — In urm'a acestei dechiaratiuni Metropolitulu inchise siedinti'a. — In sied. de asta di, dupa ce Cassapinovicu retrasse propunerea sa, propunerea comisiunei fû primita cu eclatante majoritate si estumodu statutulu electoralu se terminâ. — Luni se va tiené ultim'a sied.

De la Sabiu, a fara de formalitate deschiderii congressulu elect. nu ni-a sositu, pana la inchiaierea diariulu, neci una scire mai noua. Verificatiunile se paru a intardiâ actulu alegerei.

Chiaru in momentul candu erâ să se puna foi'a sub teascu, ni sosei scirea, că alegerea metropolitulu se va face domineca la 11 ore d'in di, deci, ca să potemu câtu mai currendu impartesî cetitoriloru nostri rezultatulu alegerei, amanaramu pre diu'a urmatori'a scoterea diariulu.

Domineca ser'a ni sosira doue telegramme identice cari de si date in Sabiu mai in acellu-a-si timpu, — adeca un'a la 2 ore 30 m. alt'a la 2 ore, 50 min. — totu-si la Redactiune fusera presentate numai la 7 ore ser'a, ceea ce se splica usioru prin marele numeru de telegramme ce se voru fi speduitu cu acesta ocasiune, mai adaugandu-se si cunoscut'a irregularitate si intardiare a servitiulu telegraficu d'aici in distribuirea telegrammeloru private.

In fine eccâ rezultatulu alegerei, precum acestu-a se prevediuse mai d'inante:

Scire Telegraf. partec. a „Fed.“

Sabiu, 1 Novembre, Data la 2. ore, 30 min. d. m.

Popasu alessu metropolitu cu 64. voturi, contr'a Popea cu 40 voturi.

Alla scire data la 2 ore, 50 min. ni comunica acellu-a-si resultatu.

Romanii, fara osebire, voru priml

cu plăcere si deplina satisfactiune acestu scire imbuccuratoria, urandu inaltu Archiereu multi anni cu fericire! spre binele besericei, allu natiunei nostre allu patriei.

Locu deschisu pentru afface personali etc. *)

Epistola deschisa Dlui Redactore allu diariulu „Albina.“

Buteni, la 9/10. 1874.

In foi'a „Albina“ No. 69. a. c. Redactiunea cu privire la darea de séma a deputatu Dem. Bonciu, face d'in acelu dupa draga-i plăcere, unu estrassu in care între altele dice, că articulu meu, in metulu socotelei mai susu amintite, cu atâta mai vertosu nu-lu pote publicâ, pentru este subscripsu de unu „unguru.“ — am'a intrebâ eu pre d. Redactoru allu „Albini“ — ore totu-deaun'a dupa nume racterisedia dsa nationalitatea onoratoru-a? de este asiâ atunci dsa mi-dreptulu d'a-lu caracteri'a si eu: că dsa numele „Babesch“ dsa este „gidovu.“

Eu inse, că sum romanu, me prova la famili'a Beltechiana cea latfa si averatu romana din Bihari'a, de unde tragu si eu originea.

Cu atâta am fostu detoriu Dlui Basiu redactorulu „Albini.“

Ludovicu Beltechi
tutor. orf. si percept. oppidanu
Buteni.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de invetiatorese la scol'a de fetitie arrangiata cu si a II. Clasa in oppidulu Sioncut'a-mare districtu Cetatei-de-Petra se publica concursu cu terminu pana la 15. Decembre a. c. calend. nou.

Plat' fixa este 400 fl. v. a. in bani gasiti — 40 fl. bani de quartiru, 15 fl. scripisticu si lemne de focaritu.

Doritóriele de a ocupâ acestu postu sunt invitate a tramite recoursele loru beinstruite câtra senatulu scolariu din oppidulu susu numitu inzestrate in sensulu ordinaru natiuniloru reg.

De la concurente se poftesc:

1) Ca să fia absolvitu cursulu de parandia la vre unu institutu de creștere de invetiatorese.

2) Sciinti'a limbii romane, magiara germane.

Sioncut'a-Mare, 25. Octobre, 1874.

Georgiu Miculu,
primatiu Oppidanu.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorese la clasa 1-a a scolei nou zidite comunali Siusanovitia comitatulu Temesianu se deschide prin acest'a concursu pana la 7. oct. 7. nov. a. c.

Emolumentele suntu 300 fl. leafa anu 4 orgie de lemne. afara d'acest'a locuin libera in edificulu nou scolare cu grad de 600 □° si folosirea unei livedi de jugere. —

Doritóri d'a ocupâ postulu acestu-a-si avisati recoursele loru cu testimoniulu de calificatiune si atestatu de moralitate pana 25 oct. 6. nov. a. c. subscripsulu scolaru comunali in Siusianovitiu post'a ultima scetelu a le tramite.

Limb'a propunerei e cea romana.

De la scaunulu scolare comunali Siusanovitiu la 23. sept. 5. oct. 1874.

Stefanu Bocsi
presiedinta.

*) Pentru publicatiunile de sub acesta rubrica nu primesce raspunderea decâtu numai facia cu jura de pressa.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet. edit. si red. respundiet.